

Patriotismen ger styrka framåt

Kära nordiska vänner

Det är uppenbart att för tiden har Islänningarna stora problem att brottas med. Det är följer av finanskraschen i år 2008. Nu gäller det i huvudsak besvär med att få ny kraft i ekonomin och i det nya banksystemet. Riksfinaanserna och den isländska valutan är också ytterst svaga för tiden.

Islänningarna kommer att övervinna de här problemen på några år. Vi har starka ekonomiska grundvalar i metallindustrin, turismen, fisket och i andra sektorer.

Men vi har inte den politiska enighet som behövs. I vårt politiska system råder ingen målmedveten riktning och inte en förenad ledning med flertalsstyrka. Därför anser jag det så att det vill ta oss många år att återhämta full styrka.

Till stor del gäller detta då våra egna misstag i oenighet och fel beslut och fel politik. Efter min mening gäller detta sistnämnda både för regeringen och såväl för oppositionen.

Det finns dem som säger att hela det isländska samhället kraschade i år 2008. Detta är ett stort missförstånd. Det var endast finanssystemet, bankerna, som kraschade, men inte samhället eller folket. Och det var valutan som kraschade - och sedan var det det politiska systemet som forlorade sin styrka.

Ekonomi är försvagad, det politiska systemet är starkt försvagad, finanssystemet är ruinerad. Det ömsesidiga samhälleliga förtroendet har också försvagats avsevärt. Men samhället, arbetsförmågan, demokratin, kulturen och folket står starkt.

Det är fyra politiska, ekonomiska och sociala riktningar som har bestämt utvecklingen intill nutiden. I Europas historia är det konservatismen, liberalismen, socialismen och nationalismen.

Nutida Island grundas på den kristna liberala nationalismen från de två senaste århundraden. Ordet nationalism har fått negativa nyanser men jag avser nationalliberalismen eller patriotismen.

Island och Islänningarna står, historiskt sett, i patriotismens tecken. Vi har att tacka den kristna nationalliberalismen för våra framsteg och för våra goda livsvillkår.

Nutida Island är barn av den danska nationalliberalismen från under artonhundratalet. Här har vi ännu frukterna

från Grundtvig, folkhögskolor och ungdomsrörelse, från böndernas andelsföreningar och den liberala nationalismen. Man talar inte om detta alla dagar, men hela Island är ett klart levande tecken på detta.

Den tyska och danska nationalliberalismen har givit nutida identitet åt Islänningarna. Den gav oss styrka, självkänsla, optimism, initiativ, och tron på våra egna möjligheter. På grundval af äldre isländska traditioner tog Islänningarna den danska nationalismen och satte ordet Island i stället för Danmark.

När vi nu möter de största problemen, så finner vi styrkan här för att besegra dem.

De sista trettio åren var en resa fram emot mera och mera öppnande både ekonomiskt och politiskt. Nu kan vi efter kraschen 2008, som alltid förut, välja den gamla isolationismen igen. Men vi kan också välja en politik för ökad öppnande och deltagande med andra i en gemensam framtid.

Jag anser det så att vi segrar med framsteg och öppnande och deltagande. Men isolationismen uppvisar rädsla och hopplöshet och leder os till tillbakagång och nederlag. Det är frågan om patriotism på flykt eller patriotism i framsteg och seger.

Man frågar vilka är de största problemen på Island just nu. De största problemen berör den yngre generationen som trodde på finanssystemet. De unga familjerna brottas med fördubblade skulder eftir kraschen, t.eks. bostadslåner.

Banksystemet är endast en speciell sektor - men de unga familjerna är mycket viktigare. Det råder ännu stark ojämvikt i bankerna och finanssystemet.

Vi har också haft besvär med utländsk finansiering, mest på grund av våra egna misstag och vacklande.

Det finns både inhemska isländska och internationella orsaker för kraschen 2008. Och glöm inte att Britterna gjorde ett oväntad plötsligt angrepp på oss hösten 2008.

Men orsakerna var också vår egen girighet och högmod. Det var högmod och ekonomisk individualism som rådde överallt. Det gäller inte bara för Island utan hela västvärlden.

Man sade „greed is good“. Vi glömde Bibelens 7., 8., 9. och 10. bud.

Alla ville lån, leva på skulder, bruka höga krediter som räknades i flytande pengavärde. Det gällde individer och familjer likasom företagen i ekonomin - och inte minst själva bankerna. Alla skulle ha krediter från alla håll.

Och alla trodde att högkonjunkturen skulle fortsätta indefinitivt. Ingen skulle behöva vänta en stund på de jordliga goder man önskade sig. Och alla ekonomiska och finansiella värden var flytande och flygande på marknaden.

Det här är ett internationellt jätteproblem som världen ännu har framför sig att lösa.

Den enda skillnaden för Island är att vi kom mycket senare in på finansmarknaden än de andra. Islänningarna var nya deltagare, ivriga, högmodiga, hänsynslösa - imot alla andra och imot själva oss. Precis som alla de andra hade tidigare också varit, var och en nation under sin tid.

Nog vet vi att Europäerna grundar sin respekt alltid endast på pengar eller på militär styrka. Därför har jag faktiskt inte så stora bekymmer för Islänningarnas anseende, för vårt anseende. Vårt anseende kommer med tiden att hitta ny balans.

Åren före kraschen uppvisade öppna finansmöjligheter med oklara gränser och oklart ansvar. Det rådde ansvarslös ekonomisk optimism som fyllde samhället med sitt bländverk.

Det fanns ökad risktagande överallt, blint optimistiskt och opportunistiskt risktagande. Bankerna var ytterst

aktiva, inte konservativa passiva banker, utan de var själva aktiva och ledande. Till slutet stängdes alla marknader plötsligt efter växande brist på ömsesidigt förtroende.

Och kom ihåg: När marknaden stängs, så drabbas den svagaste aktören, den nyaste, yngste, hårdast. Då förenas hela marknaden imot den som är den svagaste, nyaste, yngste aktören. Detta var då helt enkelt Islänningarna.

Man talar om korruption, bedrägeri, svek, dumheter, politik, lögner, misstag, idioti. De här förklaringarna kan vara riktiga till någon grad men de hjälper inte för egentligt förstånd.

Det tycks till exempel vara klart att brottslig aktivitet ägde rum under längre tid i de isländska bankerna. Samtidigt måste vi också erkänna att kraschen i år 2008 påminner starkt om brist på kristen etik. Kristen etik har något att säga om lögn, stöld, girighet, högmod, ansvarslöshet, omåttlighet.

Man har funnit många exempel på brottsliga handlingar i de isländska bankerna. Det visar sig ha varit korruption och brottslighet blant ägarna, direktörerna och andra kapitalister. Den rådande bankmodellen, en radikal typ av „universal banking“, tycks ha hjälpt för laglösheten.

Och bankernas finansiella stöd åt einskilda politikere och partier har säkert också haft sitt inflytande.

Vi måste lära oss på nytt att hålla våra krediter i styr och råda över kreditekonomin. Vi måste lära oss att begränsa viljan til att ta lån och till att bjuda krediter. Och vi måste finna vägen till att få någorlunda klara värderingar på själva pengarna.

Det räcker inte med absolut löpande „fiat money“, „fiat currency“ så som vi har länge haft det i världen. Och inte när det tillfogas djärv „fractional reserve banking“, där bankerna öppet producerar pengar.

Vi måste igen sätta realekonomin före pengeekonomin, produktion och tjänster före finanserna. Själva Alan Greenspan har erkänt att finansmarknaden inte automatiskt kan uppnå jämviktsläge.

Det betyder att vi behöver kunna på sätt och vis reglera den öppna och fria finansmarknaden. Och ingen ska få bli så stor att samhället får ta ansvar för privat risktagande.

De här är inte speciella isländska problem utan internationella jätteproblem. Detta kan vi inte behärska i ett land för sig.

I hela Europa har man just nu stora bekymmer överför de närmaste kommande åren. Här måste alla arbeta tillsammans över hela världen under ledning av stormakterna.

Här hjälper ingen isolationism utan endast internationellt samarbete. Om de små staterna och folken önskar att bli hörda så måste de samarbeta också i sin grupp.

Grundvalarna under den isländska realekonomin och samhället är starka. Vi har turismen, fisket, metallindustrin och de är tämligen starka, såsom också andra sektorer.

Faktiskt står den isländska realekonomin bättre än i många andra europeiska länder. De isländska statsskulderna är fruktansvärda men också lägre än i några andra länder.

Vi brottas med rekonstruktionen av ett nytt finanssystem. Vi brottas med börder af mycket större korrupsion och brottslighet i bankerna än vi trodde att fanns där. Vi brottas med en valuta som har förlorat all tillit på marknaden - och också hos det isländska folket.

Vi brottas med den yngre generationens tunga kreditbörd. Vi brottas med arbetslöshet och med motstånd emot uppbyggande av energi och industri. Och vi brottas med ett politiskt partisystem som inte tycks klara av sina uppgifter för tiden.

Men hur ser man framtiden från en kristen måttlig nationalliberal och patriotisk ståndpunkt ?

Vi behöver klara och handfasta värden - klara grundvalar för människan och samhället. Vi behöver självförtroende, mänsklig och nationell stolthet, medvetenhet, ambition och patriotisk ära.

Det finns inga moderna ideologier som kan överta rollen av den kristna måttliga liberala nationalismen.

Jag anser att vi måste i framtiden ha öppet deltagande i gemenskap med andra folk. Den stora uppgåvan blir att förstärka nationaliteterna i en öppen gemensam och fredlig framtid. Men då frågar man inte bara om ekonomiska-politiska villkår, utan man har också högre kriterier.

Faktiskt är detta de egentliga europeiska idealer för nationernas gemensamma framtid.

De nationalistiska känslorna är ständigt levande och givande källor i alla samhällen. Nationalitetskänslan är samhällets självidentitet och den kommer inte och måste

inte försvinna. Man kan försöka att tysta ner den, men till längre tid måste man erkänna denna starka naturkraft.

Efter det andra världskriget har man mestadels sett nationalismen som fanatism, racism eller hat. Men nationalism är inte bara fasism eller nazism, såsom socialismen inte bara är stalinism eller maoism. Där har alltid funnits andra typer nationalism, såsom den kristna liberala nationalismen, patriotismen.

Den är också starkast av alla ideologier och känslor till konstruktivt uppbyggande och framsteg.

Patriotismen, den kristna liberala nationalismen, har givit hela Norden dess nutida prägel och styrka.

Det kan den också göra i en gemensam framtid i Europa.

Och det kommer den att göra för oss, med oss och i oss.